

JAMIYATDA GENDER TENGLIGI TUSHUNCHASINI KAMOL TOPTIRISHNING ILMIY ASOSLARI

Nuriddinova Nigina Otabek qizi
Buxoro davlat pedagogika instituti
"Texnologik ta'lim" yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada bugungi kunda jamiyatimizda ayollarning roli, hamda ayol va erkak munosabatlaridagi huquqiy tenglik xususidagi ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: gender tengligi, insonparvarlik, BMT, o'zligini anglashiga, ijtimoiy muhitni, ijtimoiy ruhiyat, gender tizimi, konsepsiyasi...

THE SCIENTIFIC BASIS OF IMPROVING THE CONCEPT OF GENDER EQUALITY IN SOCIETY

Nuriddinova Nigina Otabek qizi
Bukhara State Pedagogical Institute Student of
"Technological education" department

Abstract: This scientific article presents information about the role of women in our society today, as well as legal equality in the relationship between men and women.

Key words: gender equality, humanitarianism, UN, self-awareness, social environment, social psychology, gender system, concept...

НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПОНЯТИЯ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА В ОБЩЕСТВЕ

Нуриддинова Нигина Отабек кизи
Bukhara State Pedagogical Institute Student of
"Technological education" department

Абстрактный: В данной научной статье представлена информация о роли женщины в нашем современном обществе, а также о юридическом равенстве во взаимоотношениях между мужчиной и женщиной.

Ключевые слова: гендерное равенство, гуманизм, ООН, самосознание, социальная среда, социальная психология, гендерная система, концепция...

Davlat хотin-qizlar va erkaklarga shaxsiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlarni amalga oshirish chog'ida teng huquqlilikni kafolatlaydi. Davlat хотin-qizlar va erkaklarga jamiyat hamda davlat ishlarini boshqarishda, saylov jarayonida teng

ishtirok etishni, sog'liqni saqlash, ta'lim, fan, madaniyat, mehnat va ijtimoiy himoya sohalarida, shuningdek davlat va jamiyat hayotining boshqa sohalarida teng huquq hamda imkoniyatlar ta'minlanishini kafolatlaydi. Xotin-qizlar va erkaklar o'rtasida haqiqiy tenglikka erishish, jamiyat hayotining barcha sohalarida ularning ishtirokini kengaytirish, jins bo'yicha bevosita va bilvosita kamsitishni bartaraf etish hamda ularning oldini olish maqsadida davlat tomonidan gender siyosati amalga oshirilishini ta'minlashga doir vaqtinchalik maxsus choralar ko'riladi. Shaxslar ijtimoiy mavqei, jinsi va boshqa ijtimoiy ko'rsatkichlaridan qat'i nazar inson huquqlaridan bir xilda foydalana olishsa, gender tengligi yuzaga keladi.¹⁵

Hozirgi davrda jins tushunchasiga turli xil qarashlar mavjuddir. Dunyo bo'ylab ko'p odamlar hali ham faqat ikkita jins - erkaklar va ayollar bor deb hisoblashadi. Bu gender ikkilik, faqat ikkita jins g'oyasi tug'ilishda tayinlangan jinsga asoslanadi. Jins biologik bo'lsa-da, jins ijtimoiy jihatdan qurilgan; jins bilan bir xil emas. Butun dunyoda, asrlar davomida ko'plab jamiyatlar va madaniyatlar ikki jinsdan ko'proq narsani tan oldilar. Masalan, Indoneziyadagi Bugi besh jinsni tan oladi. Insonning jinsi qanday idrok etilishi ko'pincha boshqalarning ularni qanday qabul qilishi va unga munosabatda bo'lishiga ta'sir qiladi va insonning jamiyatdagi mavqei haqida ma'lumot beradi. Ijtimoiy me'yorlar va gender bilan bog'liq kuch dinamikasi joylarga qarab o'zgarib turadi va vaqt o'tishi bilan o'zgaradi.

Dastlab feminism tushunchasi haqida umumiy tushunchaga ega bo'lish zarurdir. Bir so'zdan ko'ra, feminizm ayollarning erkaklarnikiga teng ijtimoiy, siyosiy, huquqiy va iqtisodiy huquqlarini himoya qiluvchi harakatdir. Uning birinchi hujjatlashtirilgan ishlatilishi 1837-yilda Fransiyada boshlangan, u yerda sotsialist Charlz Furiye utopik kelajakda ayollarning ozodligini tasvirlash uchun "feminizm" dan foydalangan.

1848-yil, Seneca Falls, Nyu-York, AQSh¹. Birinchi ayollar huquqlari konvensiyasining tashkil topishi. Ayollarni qullikka qarshi konvensiyada nutq so'zlash taqiqlanganidan g'azablangan amerikaliklar Elizabeth Cady Stanton va Lucretia Mott Nyu-Yorkda o'z mamlakatlaridagi birinchi ayollar huquqlari konvensiyasida bir necha yuz kishini yig'ishdi. Ular birgalikda qarorlar deklaratsiyasida ayollarning fuqarolik, ijtimoiy, siyosiy va diniy huquqlarini talab qiladilar:

"Biz bu haqiqatlarni o'z-o'zidan ravshan deb bilamiz; barcha erkaklar va ayollar teng yaratilgan."

"Ayniqsa, ayollarning saylov huquqi jamoatchilik tomonidan masxara bilan kutib olinmoqda" deya ta'kidlashgan.

Ikkinchi Jahon urushi vayronagarchilikdan so'ng, 1945-yilda Birlashgan Millatlar Tashkiloti xalqaro hamkorlikni rivojlantirish uchun tuzildi. Uning nizomi gender tengligini mustahkamlaydi:

"Biz xalqlar, erkaklar va ayollar teng huquqliligiga ishonchimizni yana bir bor tasdiqlaymiz".

Bu Birlashgan Millatlar Tashkilotining xotin-qizlar huquqlarini himoya qilish uchun poydevor qo'yish bo'yicha ko'p qadamlaridan biridir: 1946-yilda ayollar maqomi bo'yicha komissiya faqat gender tengligiga bag'ishlangan birinchi global hukumatlararo organga aylandi.²

Gender tengligi konsepsiyasi uzoq vaqtdan beri ayollar va erkaklar, qizlar va o'g'il bolalar uchun teng huquqlar, hayot istiqbollari, imkoniyatlar va kuchlarning afzal qilingan iborasi sifatida shakllangan. U 1979-yildagi "Ayollarga nisbatan karmsitishning barcha shakllariga barham berish" to'g'risidagi konvensiyadan (CEDAW) 2015-yildagi barqaror rivojlanish maqsadlarigacha bo'lgan barcha asosiy xalqaro shartnomalarda qo'llanila boshlangan.³

CEDAW: "Ayollar huquqlari to'g'risida" deb nom olgan ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish to'g'risidagi konvensiya (CEDAW) ayollarning inson huquqlarini himoya qilishga qaratilgan eng keng qamrovli xalqaro hujjatdir. Bunda 189 davlat tomonidan ratifikatsiya qilingan bola huquqlari to'g'risidagi konvensiyadan keyin BMTning inson huquqlari bo'yicha ikkinchi eng ko'p ratifikatsiya qilingan shartnomasidir.

2010-yilda BMT faqat ayollar huquqlarini himoya qiluvchi birinchi BMT agentligiga aylandi. Shuningdek, genderga asoslangan zo'ravonlik - bu gender me'yorlari va rollaridan, shuningdek, ayollar va erkaklar o'rtasidagi teng bo'lmagan kuch munosabatlaridan kelib chiqadigan zo'ravonlikdir. Zo'ravonlik, ayniqsa, jinsi tufayli odamga qarshi qaratilgan va u ayollarga nomutanosib ta'sir ko'rsatadi. U jismoniy, jinsiy va ruhiy zararni (jumladan, oilada yoki umumiy jamiyatda qo'rqitish, azob-uqubat, majburlash yoki ozodlikdan mahrum qilish) o'z ichiga oladi, lekin ular bilan cheklanmaydi. Gender tenglik uzoq tarixga ega bo'lib, diniy va dunyoviy olam bilan uzviy bog'liqligini anglatadi, shuningdek, o'z isbotini asrlar oshgan bo'lsada namoyon etib kelmoqda. Bugungi kunda gender tenglik qoidalarining diniy va huquqiy asoslari mavjud bo'lib, ularni rivojlantirish, takomillashtirish kelgusi avlodlarga mustahkam poydevor yaratishimiz jamiyatimiz barcha a'zolarining yagona maqsadiga aylanishi lozim.

Xulosa. Ko'rib chiqilgan masalalardan quyidagi xulosalarga kelish mumkin. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, xalqaro maydonda ham, milliy kontekstda ham gender tengligi inson huquqlari kun tartibi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan tushunchadir. Bundan tashqari, butun dunyo bo'ylab ayollar harakati tomonidan ayollar huquqlari uchun kurashda maqsadni belgilash uchun ishlatiladi. Gender tengligi asosiy e'tiborni

ayollar va erkaklar, qizlar va o'g'il bolalar uchun imtiyozlar va ehtiyojlarga nisbatan adolatga qaratadi.

Foydalanilgan manbaalar ro'yxati:

1. Gender tadqiqoti asoslari kursi xrestomatiyasi. –T. “O‘zbekiston”. 2003.
2. UN/Women. Gender Equality Glossary. 2017.
3. [www///C: hot-issue-gender-equality-and-gender-eguity](http://www.C: hot-issue-gender-equality-and-gender-eguity).
4. [7.www/https://interactive.unwomen.org/multimedia/timeline/womenunite/en/index.html](https://interactive.unwomen.org/multimedia/timeline/womenunite/en/index.html)
gclid=C/jOKCQiA4uCcBhDdARisAH5/jyUkcq8iRzWkn/UabXBSBcY/YrfFypv
FyhrkV WxDd4UFh-LrA OAetc98aAtVOEALw.